

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣΑΤΥΡΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΗΡΩΤΕΑ ΜΟΝΟΝ : Ἐν Ἀθήναις καὶ ταῖς ἐπαρχ. φρ. 20. — Ἐν τῷ ἔξωτ. φρ. 30.

ΑΓΓΕΛΙΑΙ : ἅπαξ ἡ δὲ λ. 40, τρίς ἑως ἑξάκις λ. 20, κατὰ μῆνα λ. 15, ἔτος ἡ ἑξαμηνίαν λ. 10.

B. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

— ΓΡΑΦΕΙΟΝ, ὁδὸς Μουσῶν, Ἀριθ. 4, ἀπέναντι τῆς οἰκίας Φιλήμονος παρὰ τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος. —

ΜΑΚΒΕΘ

Ἡ ἐντύπωσις τὴν ὁποίαν ἐμποιεῖ εἰς τὸν θεατὴν ἡ παράστασις τοῦ Μάκβεθ δύναται νὰ ὀνομασθῇ ῥιγελὸς θαυμασμοῦ. Θαυμάζεις, ἐξίστασαι, πῶς κεφαλὴ ἀνθρώπου ἡδυνήθη νὰ ἐκσφενδονήσῃ ἀπὸ τοῦ κοίλου τοῦ κρανίου τῆς τοιοῦτον μεγαλοφυῆς, στυγερόν ἀριστούργημα. Καταπλήττεσαι βλέπων τὸν Σαίσκπηρ περιάγοντα τὴν κολοσσιαίαν μεγαλοφυΐαν τοῦ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ὅπως ὁ Γεχωῶδὰ τὴν θεότητά του ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ, ἐν μέσῳ βροντῶν, ἀστραπῶν, κεραυνῶν, τρόμου. Καὶ φοβικῆς μέχρι τοῦ μυελοῦ τῶν κοκκάλων διὰ τὴν ὁσμὴν τοῦ ἀνθρωπίνου αἵματος τὴν ὁποίαν ἀποπνέει ἡ σκηνή· διὰ τὴν τιτάνειον φιλοδοξίαν ἥτις ἀναρριχᾶται πατοῦσα ἐπὶ πτωμάτων· διὰ τοὺς εἰς τὴν σκοτίαν σπινθηρακίζοντας ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ στίλβον ἐγχειρίδιόν τοῦ δολοφόνου· διὰ τὰς ἀπαισίας μεγάλας ἃς ἀνατινάσσει ἡ γῆ ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς· διὰ τὰς ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ κακούργου ἀναθροσκούσας τύψεις τοῦ συνειδότος· διὰ τὴν ῥογχώδη λύγγα τοῦ ψυχorroαγήματός του, διὰ τὸ λακτιζόμενον πτώμα του.

Ἐν ἄλλοις ἔργοις τοῦ Σαίσκπηρ ἐν ᾧ τὸ παγωμένον ῥίγος τῆς φρίκης διατρέχει τὴν σπονδυλικὴν σου στήλην, ἀνατινάσσεσαι αἴσῃ ὑπὸ τῆς παταγώδους ἐκρήξεως γέλωτος ἀγοραίου· ἀπὸ τῆς δῦκρημνοτέρας, τῆς βραχυδεστέρας, τῆς μᾶλλον ἀπορρωγῆς ἀκρωρείας τοῦ τραγικοῦ κρημνίζεσαι αὐτοστιγμῇ, ἀκαριαίως, κάτω, εἰς τὴν ἀλιτενὴ τοῦ κωμικοῦ παραλίαν ὅπου φλοισβίζει τὸ μειδιάμα ἢ ῥοχθίζει ὁ καγχασμός. Τὸ ὄμμα σου θρηνεῖ καὶ τὸ χεῖλός σου εἶνε συνεσταλμένον πρὸς γέλωτα· καὶ γέλως καὶ θρῆνος ἀναμιμνύονται ἐπὶ τῆς μορφῆς σου σχηματίζοντα νευρικὸν ὀξύμωρον. Ἀλλ' εἰς τὸν Μάκβεθ τίποτε· τὸ πᾶν εἶνε μαῦρον, κατάμαυρον· ἀκτὶς οὐδεμία· οὐδὲν ἄστρον μαρμαίρει εἰς τὸν ὀρίζοντα· οὐδεμία αὖρα φαιδρότητος εἰσδύει διὰ ῥωγμῆς τινος εἰς τὴν σκηνήν.

Εἶνε ῥιγελὸς ὁ θαυμασμός ὃν ἐμποιεῖ.

* *

Ὁ Μάκβεθ ἐπέτυχε καὶ κατὰ τὴν σκηναὶκὴν διασκόρμησιν καὶ κατὰ τὴν ἠθοποιάν· ἂν ὅπως οἱ ἠθοποιοὶ ἐνδοθεν τῆς σκηνῆς προσαρμόζουσι πονηρῶς τὸ ὄμμα των εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ καταπετάσματος ὀπὴν καὶ βλέπουσι τί συμβαίνει ἔξω, πόσαι κεφαλὴ κυματίζουσι εἰς τὰς θέσεις των, προσηρμόζομεν καὶ ἡμεῖς ἔξωθεν τῆς σκηνῆς τὸ ὄμμα μας εἰς τὴν ὀπὴν, θὰ ἐβλέπομεν ἄλλεπαλλήλους δοκιμὰς, καὶ κίνησιν ἀκούραστον, καὶ πυρετώδη τοποθέτησιν σκηνῶν, καὶ θὰ ἤκούομεν δαιμονισμένον κτύπον σκεπαρνίων· θὰ ἐβλέπομεν καλλιτεχνικὸν πείσμα νὰ τοποθετήσῃ ἕκαστον πρᾶγμα εἰς τὴν θέσιν του καὶ νὰ τὴ τοποθετήσῃ ὅπως πρέπει. Καὶ διὰ τοῦτο ἂψ οὐ ἀνεπετάσθη ἡ αὐλαία δὲν εἶδομεν, ὅπως ἄλλοτε, διακοσμήσεις καὶ στολὰς ἀναποδογυρίζουσας τὰς ἐποχὰς, τοὺς αἰῶνας, τὰς ἐθνικότητας, τὰς ἀποστάσεις· οὔτε κὰν ἠθοποιοὺς φοροῦντας πανταλόνια προγενέστερα κατὰ τριακόσια ἔτη τῆς ἐποχῆς τῆς δράσεώς των καὶ πῖλους μεταγενεστέρους αὐτῆς κατὰ διακόσια ἔτη.

* *

Πᾶς συγγραφεὺς ἔχει ἐν ἑαυτῷ ἐξέχουσαν τινὰ χορδὴν, τὴν ὁποίαν θιγγάνει μετὰ πλείονος στοργῆς καὶ ἐπιτυχίας καὶ ἢ τοὺς φθόγγους διασκορπίζει εἰς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. Τὸ μελωδικώτατον, τὸ ἀρμονικώτατον τῶν ἔργων αὐτοῦ εἶνε τὸ ἐκ τῆς ὑφῆς αὐτοῦ ἀπαιτοῦν πλεονα κρούσιν τῆς προσφιλοῦς χορδῆς. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸν ἠθοποιόν. Ὅσον δὴποτε καλλιτέχνης καὶ ἂν εἶνε, ὅσον εὐχερῶς καὶ ἂν δύναται ν' ἀλλάσῃ, μετὰ τῶν ἐνδυμάτων του, προσωπικότητα, ὅσον Πρωτεύς καὶ ἂν εἶνε, ἐξ ὅλων ἐκείνων τῶν προσώπων θὰ ὑπάρχῃ ἐν ζῶν περισσώτερον ἐν τῷ ἐγῶ του, ἐξ ὅλων τῶν προσωπειῶν θὰ ὑπάρχῃ ἐν ὁμοιάζον περισσώτερον μὲ τὴν μορφήν του. Τὸ πρόσωπον τοῦτο, τὸ προσωπεῖον τοῦτο ἐν τῷ Λεκατσᾷ εἶνε ὁ Ἀμλετ. Εἰς Ἀμλετ ἐνσαρκοῦνται, εἰς Ἀμλετ μετεμψυχοῦνται τελειότερον παρὰ εἰς Ὁθέλλον, Σάϋλοκ, Μάκβεθ.

Καὶ ἐν τούτοις καὶ εἰς τὸν Μάκβεθ ἐθριάμβευσε σχεδόν,

διότι είναι ἀληθῶς καλλιτέχνης ὁ Λεκατσᾶς. Εἰς τὴν Α'. Πράξιν ἤρχισε σιγᾷ, δειλᾷ, δισταζὼν ὡς Λεκατσᾶς νὰ παίξῃ τὸ μέρος τοῦ ὅπως ὡς Μάκβεθ νὰ φονεύσῃ τὸν Δούγκαν· ἀλλ' εἰς τὴν τελευταίαν σκηνὴν ἦτο ἀμίμητος, ὅποτε ὁ Μάκβεθ καὶ ἡ Λαίδη Μάκβεθ, μὲ τὸ κολασμένον ἀτενὲς πρὸς ἀλλήλους καθηλωμένον βλέμμα, ἄφωνα, στυγνοί, τρομεροί, συλλαμβάνουσι τὴν δολοφονίαν, τοῦ βασιλέως, τὴν συζητοῦσι, βραγδαίως, κειστικῶς, ἀναύδως, καὶ τὴν ἀποφασίζουσι. Ἐφάνη ἀριστοτέχνης καὶ ἐν τῇ Γ'. Πράξει, ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ συμποσίου, ἐνώπιον τοῦ φάσματος τοῦ δολοφονηθέντος ἐταίρου του, δείξας ὅλην τὴν ἀγωνίαν τῆς φρίκης μὲ τὴν σπασμώδη διαστροφὴν τῶν μελῶν καὶ τὴν τρομώδη σύσπαιν τῶν μυῶν τῆς μορφῆς καὶ τὴν ρικνὴν ἀγκύλωσιν τῶν δακτύλων καὶ τὴν βραγχίην, ἐν σφαδασμῷ, ὠρυγὴν τοῦ δεισιδαίμονος δέους. Ἐν τῇ Ε' Πράξει ἡ σκηνὴ τῆς μονομαχίας, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡ διὰ τοῦ ἀνασπασθέντος ἐγγχειρίδιου λυσσώδους κατὰ τοῦ ἀντιπάλου του ἐφόρμησις καὶ τὰ βραγδαῖα, πνευστιῶντα, ἀγωνιώδη κτυπήματα κατὰ τοῦ ξίφους αὐτοῦ, ὡς νὰ ἤθελε, ὅλην τοῦ τὴν ζῶν τὴν ὁποίαν οὗτος ἐμελλε νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ, νὰ τὴν ἐκσπάσῃ ἐνδοθὲν του, ὡς φοβερὸν ὀγκόλιον μίσους, νὰ τὴν ἐκσφενδονήσῃ κατακέφαλά του καὶ νὰ τὸν συντρίψῃ, ἦτο ἀριστοῦργημα ἡθοποιίας.

Ἡ κ. Ἰωάννα Νικηφόρου ὑπεδύθη τεχνικώτατα τὴν Λαίδην Μάκβεθ· κατώρθωσε νὰ ἀνάψῃ ἐντὸς τῶν ὀφθαλμῶν της τὴν φωσφορίζουσαν ἀγριότητα ὀφθαλμῶν τίγρεως, καὶ ἦτο ἄλλη θῆς Τισιφόνῃ, ἄλλῃ θῆς Λαίδῃ Μάκβεθ· συνεσφαίρου τὸν γρόνθον της καὶ ἐδείκνυε αἱματοσταγεῖς τὰς χεῖράς της. Καὶ ὁ κ. Κοτοπούλης ἐπέτυχε πολὺ ἰδίᾳ ὅτε μανθάνων τὸν θάνατον τοῦ Δούγκαν λάβρος ἀναπνέων ἐπὶ τῆς σκηνῆς, κραυγάζων, βοῶν, ὀρθάνοικτα στυλῶν τὰ θυρώματα, καὶ καταρθόνων ὅχι μόνον τὸν πύργον νὰ σκώσῃ εἰς τὸ πόδι ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸ θέατρον.

* *

Φανταζόμεθα τί θὰ ἐγίνετο ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἂν ὁ Μάκβεθ παριστάνετο κατὰ τὴν συνήθη νεοελληνικὴν κλασικὴν Σχολήν. Θὰ ἐβλέπετε ἐξηθρομένους νευροσπάστων βραχίονας νὰ δέρουν τὸν ἄερα, θὰ ἐβλέπετε μαχαίρας καταδιθαζομένας ὡς κατὰ κεφαλῆς βοῶν, θὰ ἐβλέπετε ἄλματα καὶ θὰ ἤκούετε βρυχηθμούς, θὰ ἐνομιζετε ὅτι ἐθραύσθη ἡ κιγκλὶς τοῦ κλωβοῦ τοῦ ἐν τῷ ἀνακτορικῷ κήπῳ λέοντος καὶ εἰσώρμησεν εἰς τὴν σκηνὴν, καὶ ὅλον αὐτὸ τὸ τρομερὸν ἤδη σφαγεῖον θὰ μετεβάλετο εἰς αἰμοφόρον ἀνθρωποθυσίαν ἀφρικανοῦ ἡγεμόνος σφάζοντος ἑκατοντάδας ὑπηκόων του διὰ νὰ βάρψῃ ἀλουργῇ εἰς τὸ αἷμα τῶν τῆν πανηγυρικὴν του πορφυραν. Προχθὲς τίποτε ἐξ αὐτῶν μὲν ὅλην τὴν δολοφονικὴν εὐκαιρίαν ἦτις παρουσιάζετο. Συγχαιρομεν ἐγκαρδίως καὶ τὸν κ. Λεκατσᾶν καὶ τοὺς φιλοτίμους συνεργαζομένους αὐτῷ καλλίστους ἡθοποιούς. Ἦνε καιρὸς πλέον ὅλα αὐτὰ νὰ σκουπισθῶσιν ἀπὸ τῆς σκηνῆς καὶ νὰ ριφθῶσιν ὡς ἄχρηστα εἰς τινὰ γωνίαν τοῦ υπογείου τοῦ θεάτρου, ὡς αἱ ἀπότριπται καὶ μαδιημένα γενειάδες ἢ φενάκκι καὶ αἱ εὐρωπῶσαι φαλάκραι καὶ τὰ μαυρίσαντα χάρτινα χρυσᾷ στεμνίματα.

* *

Ἡ μετάφρασις τοῦ κ. Βικέλα μᾶς ἐφάνη ὡραία, ῥωμαλέα, χρωματισμένη, πλήρης ζωῆς καὶ δρόσου καὶ μύρου· δὲν μυρίζει λυγάρει· δὲν εἶναι κηλιδομένη διὰ στιγματῶν ἐλαίου· οὔτε φέρει εἰς τὸν νοῦν μας σκύψιμον ἐπὶ τραπέζης δασκάλου μὲ στυσοὺς ὀφθαλμούς. Διὰ τὴν τρομερὰν μάλιστάν, τὴν κτηνώδη, τὴν χασάπικην δρᾶσιν τοῦ Μάκβεθ ἡ ἀρματολικὴ μᾶς γλῶσσαι ἦτο ἡ μόνη, ἡ ἀπολύτως κατάλληλος. Ὁ κ. Βικέλας

πρὶν διοχετεύσει διὰ τοῦ νοός του τὰς μεγάλας ἰδέας τοῦ Σαίξπηρ τοὺς διωχέτους διὰ τῆς καρδίας του. Ἡσθάνθη πολὺ, ἐνόησε πολὺ καὶ εἶτα ἀπέδωκε τὸν Μάκβεθ. Καθ' ἡμᾶς, οὗτος εἶναι ὁ ὑπέρτατος ἐπαινος ὁ δυνάμενος ν' ἀπονεμηθῇ εἰς μεταφραστὴν.

* *

Ἡ πλατεία ἦτο πλήρης· τὸ ὑπερῶν ἐξεχειλίζε· ὅλων τῶν πραγμάτων πληροῦται τὸ κάτω μέρος πρῶτον καὶ εἶτα βαθμυθὸν τὸ ἄνω· ἐν τῷ θεάτρῳ μας συνήθως συμβαίνει τὸ ἐναντίον· ἐπάνω πλήρες καὶ κάτω κενόν· ὁμοιάζει μὲ ποτήριον ζύθου τὸ ἐποῖον ἔχει ἄφρον πολὺν εἰς τὴν στεφάνην καὶ ὑποστάθμην διόλου εἰς τὸν πυθμένα. Κατ' ἀρχὰς ἐφοβήθημεν μήπως τὰς κυρίας τὰς μετροῦμεν ἐπὶ τῶν χειρῶν μόνον, ἀλλὰ μᾶς ἔκαμαν τὴν χάριν καὶ ἤλθαν τόσαι ὥστε νὰ τὰς μετρώμεν ἐπὶ τῶν δακτύλων.

* *

Τὸ ὑπερῶν συνεπλήρωσε τὸν Σαίξπηρ.

Ὁ Σαίξπηρ δὲν ἐφρόντισε νὰ παρεμβάλῃ ἱλαροὺς, γοργούς, φαιδρὺς φθόγγους ἐν μέσῳ τῆς πενθίμως μονοτόνου αἰματηρᾶς του τραγωδίας. Καὶ τὸ ἔπραξε τὸ ὑπερῶν. Ἐξερράγη εἰς μίαν ἑκατοντάφωνον ἰαχὴν πρὸς τὴν μουσικὴν—Ἑλληνικό! Ἑλληνικό! Καὶ ἐν μέσῳ τοῦ νευρικοῦ συγκλονισμοῦ ἐκ τῶν φρικαλέων ἐντυπώσεων τοῦ Μάκβεθ ἤκούσθη ὁ γοργὸς ῥυθμὸς τοῦ καλαματιανοῦ καὶ ὁ σκιρτήτικὸς τοῦ: τὴν πῆ—μωρὲ τὴν· πῆτα ποῦθαγε ὁ Σπανός. Βραγδαῖα χειροκροτήματα ἐκάλυψαν τοὺς τελευταίους φθόγγους τῆς μουσικῆς. Τὸ ὑπερῶν ἐκείνην τὴν ἐσπέραν ἐχειροκρότησε δύο: τὸν Σαίξπηρ καὶ ἑαυτό.

* *

Καὶ μίαν θερμὴν παράκλησιν πρὸς τὸν κ. Λεκατσᾶν—Διὰ τὸν Τρικούπην, τὸν ἀγγλομαθημένον ἐλέχθη ὅτι εἶναι ὁ περισσότερο ῥωμῆς ὅλων· δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ λεχθῇ τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὸν ἀγγλομαθημένον Λεκατσᾶ· ὁ μετὰ τὴν παράστασιν λόγος, νὰ λείψῃ, εἰ δυνατόν, εἴτε κουρασμένος εἴτε ἀκούραστος· εἴτε κρυωμένος, εἴτε ζεστός· εἶνε ὁ κ. Λεκατσᾶς. Εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῶν λόγων καὶ οἱ ἀπὸ τῆς σκηνῆς πλέον λόγοι εἶναι τὸ ῥωμαῖκο εἰς τὸ ἄκρον ἁωτόν του. Ἀρκεῖ ὅτι ἰθαγενέστατον τύπον τῆς συγχρόνου ῥωμηροσύνης ἔχομεν Κώστα τὸν ῥήτορα.

Ἀπόμαχος.

ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

Ἡ τελευταία αὐτῆς συνεδρίασις ὑπῆρξε λίαν σπουδαία, καθόσον ἐν αὐτῇ μακρὸς ἐγένετο λόγος περὶ τῆς δαμαλίδος ὕλης, περὶ ἧς τὸ **Μὴ Χάνεσαι** συχνὰ ἔλαβε τὸν λόγον, διότι καὶ προκειμένου περὶ τῶν προφυλακτικῶν μέτρων κατὰ δαιμονίας νόσου ἐδείχθημεν Ῥωμηοί, Ῥωμηοί, Ῥωμηοί.

Ἀμα τῇ ἐνάρξει τῆς συνεδριάσεως, μετὰ προκαταρκτικὰς τινὰς ἐργασίας, ἡ περὶ δαμαλίδος ὕλης συστάσα ἐπιτροπὴ ἀνῆγγειλε διὰ τοῦ προέδρου αὐτῆς κ. Ἀναστ. Τζίνη ὅτι μὴ δυνηθεῖσα ἐνταῦθα νὰ καλλιεργήσῃ τοιαύτην παρήγγειλεν εἰς Μασσαλίαν ἀρκετὴν ποσότητα, ἥτις ἐσονοῦπο ἀποσταλλέσεται ἐνταῦθα.

Τὴν θέσιν τοῦ κ. Προέδρου κατελθόντος τῆς ἐδρας καταλαμβάνει ὁ ἐλ. ἀντιπρόεδρος κ. Κορδέλλας· ὁ δὲ κ. **Σοῦτσος** λαβὼν τὸν λόγον λέγει ὅτι ἡ κατὰ πρῶτον ἐξ Ἰταλίας προ-